

2023-08-21 Nr. NV-2103

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS TAP-23-966 TAIS-23-10697(2)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 5, 79, 115, 125, 126, 140 ⁸ , 140 ¹⁰ , 140 ¹³ , 140 ¹⁹ IR 140 ¹⁴ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendina- masis teisės aktas	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne Priėmimo Terminas	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☒ Nesvarstyta Norėdami įvesti datą, spustelėkite arba bakstelėkite čia.	Pasirenkama ☒ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. KT53-A-N6/2023 **prieštaraujančiomis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 20 straipsniui pripažintos** Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – įstatymas) **nuostatos, pagal kurias dėl masinio užsieniečių antplūdžio esant paskelbtai ekstremaliajai situacijai, nepaprastajai ar karo padėčiai visi prieglobsčio prašytojai privalo būti apgyvendinami nurodytose vietose, nesuteikiant jiems teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai toks apgyvendinimas gali trukti iki 6 mėnesių.**

Įgyvendinant Konstitucinio Teismo nutarimą įstatyme turėtų būti:

– **apibrėžti pagrindai, kuriems esant prieglobsčio prašytojų**, pateikusių prašymus suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose arba Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai jie į ją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos Respublikos valstybės sieną, **judėjimo laisvė galėtų būti suvaržyta taip, kad tai prilygtų sulaikymui**, tokio laisvės ribojimo sąlygos, taikymo tvarka ir procedūra, taip pat būtų nustatytos mažiau asmens laisvę varžančios alternatyvios priemonės;

– **sprendžiant dėl prieglobsčio prašytojų**, pateikusių prašymus suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose arba Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai jie į ją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos Respublikos valstybės sieną, **apgyvendinimo sąlygų, Migracijos departamentas būtų įpareigotas vertinti individualią kiekvieno prašymą suteikti prieglobstį patekusio asmens situaciją**, be kita ko, jo keliamą realią grėsmę Konstitucijos saugomoms vertybėms, valstybės ir visuomenės interesams, ir įgaliotas atitinkamai **individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas jo laisvę ribojančias priemones.**

Taip pat atsižvelgtina į Konstitucinio Teismo pastabą, kad įstatymo 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte (2020 m. lapkričio 10 d. redakcija) nustatyta **alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinti užsieniečių Valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatant teisę judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje – tarptautinių ir Lietuvos teismų praktikoje traktuota kaip prilygstanti sulaikymui.**

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Pagrindinės projektu siūlomo reguliavimo nuostatos:

- **prieglobsčio prašytojai**, kurie įvestos karo padėties, nepaprastosios padėties, taip pat paskelbtos ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio metu prašymus dėl prieglobsčio pateikia būdami pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose ar netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, yra **apgyvendinami Migracijos departamento sprendimu, kuris priimamas dėl kiekvieno prieglobsčio prašytojo, įvertinus individualias su juo susijusias aplinkybes, ir kuris gali būti skundžiamas teismui;**

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

- pagrįsto prieglobsčio prašymo atveju per 48 val. Migracijos departamentas priima sprendimą įleisti prieglobsčio prašytoją į Lietuvos Respublikos teritoriją ir apgyvendinti jį nustatyta tvarka neribojant jo teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje (Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, Pabėgėlių priėmimo centre, kitose apgyvendinimo vietose);
- esant aplinkybių, dėl kurių **prieglobsčio prašymas vertinamas kaip nepagrįstas ir nepriimtinas¹ ir nėra su prieglobsčio prašytojo amžiumi, sveikatos būkle, šeimine padėtimi susijusių ar kitų individualių aplinkybių, dėl kurių neturėtų būti ribojama prieglobsčio prašytojo teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, Migracijos departamentas priima sprendimą prieglobsčio prašytoją laikinai apgyvendinti laikino apgyvendinimo vietose, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki priimamas sprendimas jį įleisti į Lietuvos Respubliką;**
- **nustatomas trumpesnis maksimalus pasienio procedūros laikotarpis – vietoj 6 mėnesių siūloma nustatyti 5 mėnesių laikotarpį, atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas, kurios nustato galimybę taikyti pasienio procedūrą (t. y. neįleisti prieglobsčio prašytojo į valstybės teritoriją) tais atvejais, kai prašymai suteikti prieglobstį yra nepagrįsti ar nepriimtini; krizinėse situacijose ar esant *force majeure* pasienio procedūra galėtų trukti iki 20 savaičių;**
- **nepriėmus sprendimo per nustatytą terminą, užsienietis būtų įleistas į Lietuvos Respubliką ir apgyvendinamas be judėjimo ribojimų, išskyrus tuos atvejus, jei būtų nustatomi pagrindai Valstybės sienos apsaugos tarnybai kreiptis į teismą dėl sulaikymo ar alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo;**
- tikslinama teismo skiriama alternatyvi sulaikymui priemonė apgyvendinti užsienietį valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatant teisę judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje. **Teisė judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje keičiama į pareigą užsieniečiui neišvykti iš teritorijos be leidimo. Užsieniečiams apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimu būtų leidžiama laikinai išvykti iš apgyvendinimo vietos, kai yra valdoma pasišalinimo iš apgyvendinimo vietos rizika.**

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Projekte nenustatoma įstatymo įsigaliojimo data. Vidaus reikalų ministro tvirtinamo Prieglobsčio aprašo pakeitimai, kurie vertinami kaip neesminiai, bus parengti ir įsigalios kartu su įstatymo pakeitimais.

Papildomų lėšų poreikio įgyvendinimui nėra.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Projektui parengti vidaus reikalų ministro 2023 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 1V-362 buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė.

Rengiant projektą atsižvelgta į Seimo Teisės departamento 2023 m. birželio 28 d. Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui teiktus pasiūlymus dėl Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 7 d. nutarimo įgyvendinimo, taip pat įvertinti gauti Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos pastabos ir pasiūlymai.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas nustatyta tvarka derintas su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vyriausybės kanceliarija ir Valstybės saugumo departamentu.

Projektas tikslintas pagal Teisingumo ministerijos ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pastabas. Patikslintas – derintas darbo tvarka.

¹ Nustatytos įstatymo 76 straipsnio 4 dalyje ir 77 straipsnio 1 dalyje (pateikia apie savo asmens tapatybę ar pilietybę klaidinančią informaciją ar suklaidotus dokumentus arba nepateikia ar sunaikina informaciją ar dokumentus apie savo asmens tapatybę ar pilietybę, kurie gali turėti esminės įtakos priimant sprendimą dėl prieglobsčio suteikimo; pateikia prašymą suteikti prieglobstį tik siekdamas sutrukdyti priimti ar įvykdyti sprendimą grąžinti ar išsiųsti užsienietį į užsienio valstybę; atsisako leisti paimti jo pirštų atspaudus; dėl rimtų priežasčių gali būti laikomas keliančiu grėsmę valstybės saugumui arba viešajai tvarkai; pateikia paskesnę prašymą ir kt.)

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo nutarimo 27.1 punktą, kuriame konstatuojama, kad įstatymo 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtinta **alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinti užsieniečių Valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatant teisę judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje – tarptautinių ir Lietuvos teismų praktikoje įvertinta kaip prilygstanti asmens sulaikymui**, taip pat į 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo 8 straipsnio 4 dalį, kurioje kaip alternatyvios sulaikymui priemonės pavyzdys nurodoma pareiga neišvykti iš nustatytos vietos, projektu siūloma tikslinti alternatyvią sulaikymui priemonę. **Pagal projektą teismas galėtų skirti alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinti užsieniečių Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, nustatant pareigą neišvykti iš apgyvendinimo vietai priklausančios teritorijos be apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimo.**

Tačiau nėra aišku, kaip keistųsi šios alternatyvios sulaikymui priemonės įgyvendinimas ta apimtimi, kuria vietoj teisės judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje, siūloma nustatyti užsieniečiui pareigą neišvykti iš teritorijos. Jeigu asmuo galėtų judėti tik apgyvendinimo teritorijoje ir kontrolės priemonės išliktų nepakitusios, tuomet manytina, kad pakeitimas šia apimtimi nėra tikslus (ribojimas judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje nesikeistų, tik jam būtų leidžiama laikinai išvykti iš teritorijos apgyvendinimo vietos vadovo leidimu). Tuo atveju, jeigu asmens judėjimo kontrolės vykdymas keistųsi (asmuo pats turėtų vykdyti pareigą neišvykti iš teritorijos), kyla klausimas dėl šios pareigos nevykdymo pasekmių, atitinkamai įstatymo 113 straipsnio 5 dalyje įvardintų aplinkybių, kurios turėtų būti vertinamos sprendžiant ar yra pagrindas manyti, kad asmuo gali pasislėpti, papildymo, sudarant galimybę kreiptis į teismą dėl šio užsieniečio sulaikymo, jeigu jis nesilaikytų pareigos neišvykti iš teritorijos (įstatymo 113 str. 4 d. 2 p., 115 str. 3 d.). **Siūlytume papildyti aiškinamąjį raštą, atskleidžiant šios alternatyvios sulaikymui priemonės įgyvendinimą, atitinkamai tikslinti projektą.**

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė

Viešojo valdymo grupė